

Utilizarea organizatorilor grafici în dezvoltarea competențelor de comunicare verbală la elevii cu dizabilitate auditivă

Use of graphic organizers in the development of verbal communication skills among students with hearing disabilities

CameliaNEAGU ¹

Abstract

This research paper aims to evaluate the effectiveness of methods based on graphic organizers in the development of communication skills of students with hearing disabilities, namely in functional communication, verbal interactions, receptive language and expressive language. Starting from the general objective of the paper, which is to evaluate the formative role of graphic organizer-based methods in the development of communication skills of students hearing disabilities, I aimed to select a series of graphic organizers used in interactive teaching methods, to integrate them in specific activities of complex and integrated educational therapy and to evaluate the results obtained by the children as a result of the intervention.

Keywords: hearing disabilities, graphic organizers, communication skills, complex and integrated educational therapy.

Introducere

Profesorii în activitatea didactică utilizează diverse strategii didactice pentru a ajuta elevii să-și dezvolte potențialul intelectual, să-și formeze și dezvolte priceperi deprinderi și aptitudini. O caracteristică importantă în cadrul strategiilor didactice este adaptarea logică a conținutului instruirii la particularitățile psihoindividuale ale elevului.

Intervențiile educative la elevii cu dizabilitate auditivă trebuie adaptate la particularitățile de vârstă și psiho-socio-emoționale ale acestora. La copiii cu dizabilități auditive, dezvoltarea limbajului este condiționată de metodele de intervenție terapeutică.

Am pornit de la premisa că la nivelul procesului de învățământ pentru copiii cu dizabilități auditive un rol important îl ocupă componenta terapeutic-recuperatorie care este realizată și prin

intermediul activităților din cadrul ariei curriculare Terapie educațională complexă și integrată de către profesorii educatori.

Alegerea temei pentru această lucrare metodică-științifică a fost influențată și de observațiile proprii cu privire la adaptarea conținutului instruirii, în contextul dizabilității auditive. Informațiile selectate dacă sunt prezentate structurat într-un format simplu cu legătură între ele, pot fi citite și înțelese ușor. Consider că organizatorii grafici pot potența la maxim orice strategie didactică.

Strategii didactice adaptate elevilor cu dizabilități auditive

Metodele aplicate în învățământul pentru elevi cu dizabilitate auditivă sunt cele ale didacticii generale, dar au unele particularități. În cadrul metodele de transmitere și însușire a cunoștințelor, cele de comunicare orală (povestirea ,

descrierea, explicația, conversația, discuția colectivă, problematizarea) se pot aplica doar la elevii hipoacuzici, cu mare atenție la vocabularul și tehnicile gramaticale transmise, iar cele de comunicare scrisă (lectura explicativă, lectura independentă), după însușirea scrisului și cititului sunt principala posibilitate de achiziție a cunoștințelor. Aceste metode sunt potrivite pentru clasele mari.

Metodele de explorare și descoperire și anume cele de explorare directă a obiectelor și fenomenelor sunt utilizate la clasele mici și la preșcolari, iar cele de explorare prin intermediul înlocuirii realității (demonstrația cu ajutorul imaginilor, graficelor, schemelor, proiecțiilor, a machetelor etc.) sunt folosite foarte des la clasele mari.

Metodele bazate pe acțiune atât reală (exerciții, lucrări practice) cât și fictivă (jocuri didactice, dramatizare) sunt folosite cu succes atât la nivel preșcolar, cât și la nivel primar, gimnazial și liceal.

Instruirea programată este o metodă care vine în întâmpinarea nevoilor elevilor cu dizabilitate auditivă, deoarece materialul poate fi organizat în secvențe simple, înlanțuite logic ușor de înțeles. Secvențele pot fi însoțite de o aplicație practică, răspunsurile se pot verifica imediat, iar fiecare elev are ocazia să-și valorifice posibilitățile individuale.

În cazul dizabilității auditive la toate metodele utilizate se folosește limbajul mimico-gestual și/sau comunicarea totală. Prin strategia didactică profesorul ghidează elevii în procesul cunoașterii precum să își dezvolte potențialul intelectual, priceperile, deprinderile, aptitudinile, sentimentele și emoțiile.

Metodele interactive integrează în sisteme didactice variate metode verbale, iconice, active. Ele stimulează participarea activă (personală) și interacțiunea cu colegii și profesorii. Învățarea presupune documentare, evaluare, schimb de opinii și rezolvări de probleme. Exemple: sisteme metodologice integrate. Utilizând metode interactive, profesorul are mai multe funcții este animator, moderator, participă alături de elevi la rezolvarea problemelor. Elevii de la receptor devin participanți activi. Munca în echipă încurajează cooperarea și acceptarea ideilor apărute prin colaborare cu ceilalți colegi. Apare multirelaționarea între elevi, între elevi și profesor și între elevi și conținut.

Metodele interactive ajută la dezvoltarea capacității de comunicare și dialogare, stimulează încrederea în sine precum și capacitatea de a lega cunoștințele între ele.

Comunicarea vizuală presupune transmiterea informației prin intermediul resurselor vizuale. Schema de comunicare este aceeași ca și la comunicarea verbală sau scrisă și anume emițător, receptor cod și elemente de cod, (combinarea dintre ilustrație și tehnologie pentru exprimarea informațiilor vizual.). În activitatea de instruire la clasă prin comunicarea vizuală cadrul didactic transmite aceeași informație într-o formă mai atrăgătoare. Din practica pedagogică se poate spune că prezentarea unei informații, în bucăți mici însoțite de imagini relevante, îi ajută pe elevi să rețină informațiile mai bine și pentru mai mult timp, imaginile contribuind la înțelegere.

„Conceptul Organizatori grafici OG, în literatura de specialitate, a apărut ca urmare a teoriilor cognitiviste ale lui D. Ausubel, ulterior, în cercetările lui J.D.

Novak, începând cu anii '70, în SUA". (Nasta , Pisău, Hincu, Sirbu, 2018, S, p.8)

Metoda ciorchinului/ rețelele semantice - este o metodă didactică care constă în asociația de idei și oferirea de sensuri noi cunoștințelor însușite anterior. Tehnica metodei ciorchinului ajută elevul, îl încurajează să realizeze demersuri deductive într-un cadru organizat pentru realizarea scopurilor pe care și le-a propus. Ea este aplicată în preambulul studierii unui conținut nou pentru a stimula procesele gândirii. Noțiunile și legăturile create se utilizează la dezvoltarea ideii despre conceptul propus.

Diagrama Venn - presupune studierea a două concepte prin comparație. Metoda constă în intersectarea a două sau mai multe cercuri în a căror intersecție se notează similitudinile. Iar în afara intersecției se consemnează diferențele. Diagrama se utilizează în studierea conceptelor referitoare la: procese, evenimente istorice, idei, concepte.

Hărțile conceptuale - este o tehnică care ajută la restrângerea și concentrarea ideilor. Este o tehnică în care se reprezintă vizual conceptele și legăturile dintre ele. Conceptele au relații multiple și legături încrucișate. Aceasta e folosită în activitatea de predare-învățare și activitatea de evaluare, la diferite discipline, dar și inter și transdisciplinar.

Explozia stelară - Metoda se inițiază din centrul conceptului și se împrăștie spre exterior prin întrebări, pentru realizarea de idei conexe.. Ea constă în analiza unei teme prin investigare determinată de întrebări. Scopul este de a obține cât mai multe întrebări pentru face cât mai multe conexiuni între idei .Se începe cu

întrebările de tipul: „Ce?”, „Cine?”, „Unde?”, „Când?”, „De ce?”.

Metodologia Cercetării

Obiective ale cercetării, ipoteze de lucru, participanți la studiu

Obiectivul general: Evidențierea rolului formativ al metodelor bazate pe organizatori grafici în dezvoltarea competențelor de comunicare ale elevilor cu dizabilități auditive.

Ipoteza generală: Utilizarea organizatorilor grafici în prezentarea conținuturilor specifice terapiei educaționale complexe și integrate va contribui la dezvoltarea competențelor de comunicare ale elevilor cu dizabilități auditive

Ipoteze specifice:

1. Dacă în cadrul activităților de terapie educațională complexă și integrată se vor utiliza strategii didactice care includ organizatori grafici, elevii cu dizabilitate auditivă își vor îmbunătăți competențele de comunicare verbală, respectiv comunicarea funcțională, a interacțiunile verbale, a limbajul receptiv și a limbajul expresiv
2. Utilizarea în activitățile didactice a unor texte însoțite de organizatori grafici îmbunătățește comprehensiunea, contribuind la dezvoltarea competențelor de receptare a unui mesaj scris și a competențelor de exprimare, redare de mesaje în diverse situații de comunicare.

Participanți la studiu

Lotul de participanți este constituit din 8 elevi cu dizabilitate auditivă. Pe perioada efectuării cercetării elevii au fost înscriși în

clasa a IX-a la Liceul Tehnologic Special pentru Deficienți de Auz Cluj-Napoca. Dintre cei 8 participanți, 7 prezintă hipoacuzie neurosenzorială profundă bilaterală, 1 participant prezintă hipoacuzie medie-severă. Patru participanți sunt protezați cu proteze auditive retroauriculare, un participant are implant cohlear unilateral, trei participanți nu sunt protezați auditiv. Dintre cei 8 participanți, 3 provin din familii de persoane cu dizabilitate auditivă, 3 provin din familii de persoane auzitoare, iar 2 elevi provin din familii mixte.

Metodele folosite în cercetare de cercetare sunt studiul de caz și metode statistice de interpretare a rezultatelor.

Instrumente utilizate în cadrul cercetării:

1. Metode și probe de evaluare: Scala Webster; Matricile progresive Raven; Probe nestandardizate: probe de evaluare inițială (preintervenție) și finală (postintervenție) elaborate în cadrul disciplinei Stimulare cognitivă din aria curriculară Terapie educațională complexă și integrată pentru evaluarea nivelului de receptare a unui mesaj scris, respectiv de exprimare, redare de mesaje în diverse situații de comunicare.
2. Metode și probe utilizate în cadrul intervenției terapeutice: fișe de lucru specifice ariei curriculare Terapie educațională complexă și integrată – disciplina Stimulare cognitivă; fișe de lucru specifice ariei curriculare Terapie educațională complexă și integrată –

disciplina Socializare ;fișe de evaluare formativă.

Setul/auxiliarul cu fișe de lucru cu organizatori grafici cuprinde temele principale prevăzute de curriculum-ul școlar pentru domeniul de intervenție Stimulare cognitivă și pentru domeniul de intervenție Socializare. În conceperea fișelor de lucru s-a ținut cont de conținuturile predate în cadrul disciplinelor Limba și literatura Română, Biologie vegetală și animală și Geografie-pentru domeniul Stimulare cognitivă și de conținuturile specifice domeniului de intervenție Socializare, precum și de criteriul accesibilității acestora, potrivit particularităților de vârstă și dizabilității auditive.

Alegerea organizatorilor grafici s-a realizat în funcție de conținuturile utilizate în activitățile didactice, de tipul de activitate, de etapa lecției în care au fost integrați.

Tipurile de organizatori grafici utilizați în cadrul acestei lucrări metodico- științifice:

- hărțile conceptuale tip "mănunchi" sau "spider map" utilizate în metoda ciorchinelui, ca
- instrument de brainstorming sau pentru oferirea unui cadru vizual în organizarea conținuturilor. Are în centrul diagramei o idee sau un subiect principal, iar fiecare detaliu asociat ideii principale are o ramură care înconjoară ideea principală.
- <https://www.storyboardthat.com/ro/articles/e/spider-harta>

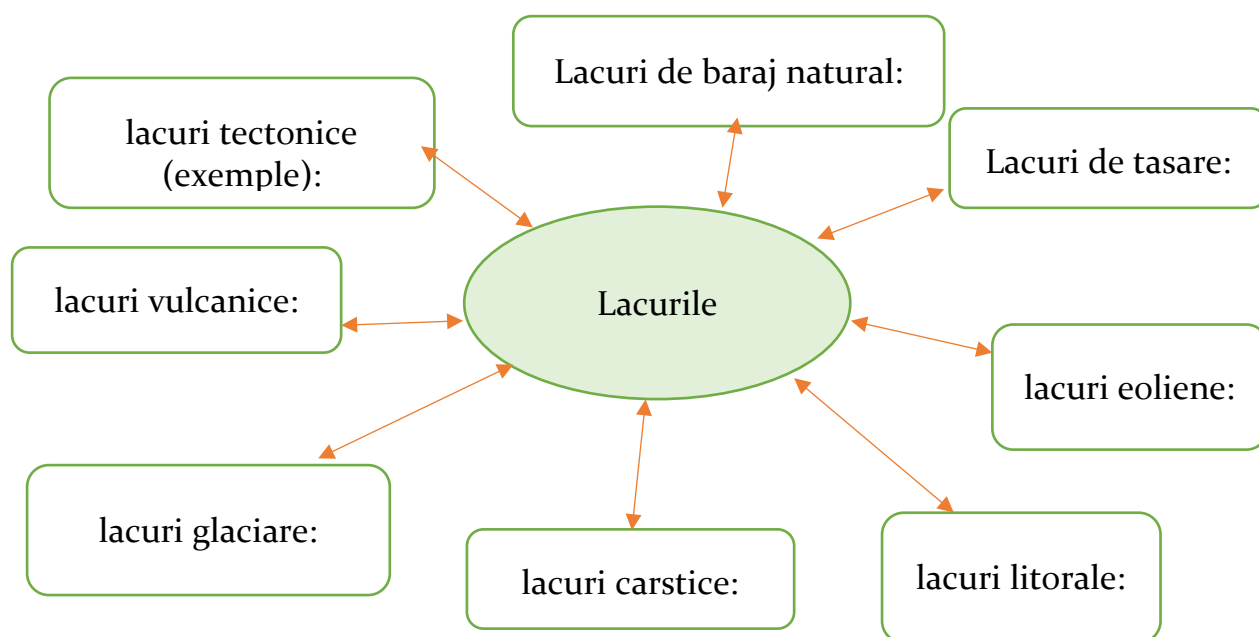

Fig. 1 - Exemplu de organizator grafic tip "mănunchi" sau "spider map"

Diagrama arborelui a fost utilizată pentru organizarea și clasificarea datelor și a diferitelor concepte. În prima secțiune a fost scris subiectul principal sau tema centrală. Apoi, mai jos sunt prezentate subcategoriile specifice., care se continua

cu alte subcategorii pentru a include toate informațiile relevante referitoare la subiectul discutat sau tema propusă..

<https://www.mindonmap.com/ro/blog/tree-diagram/>

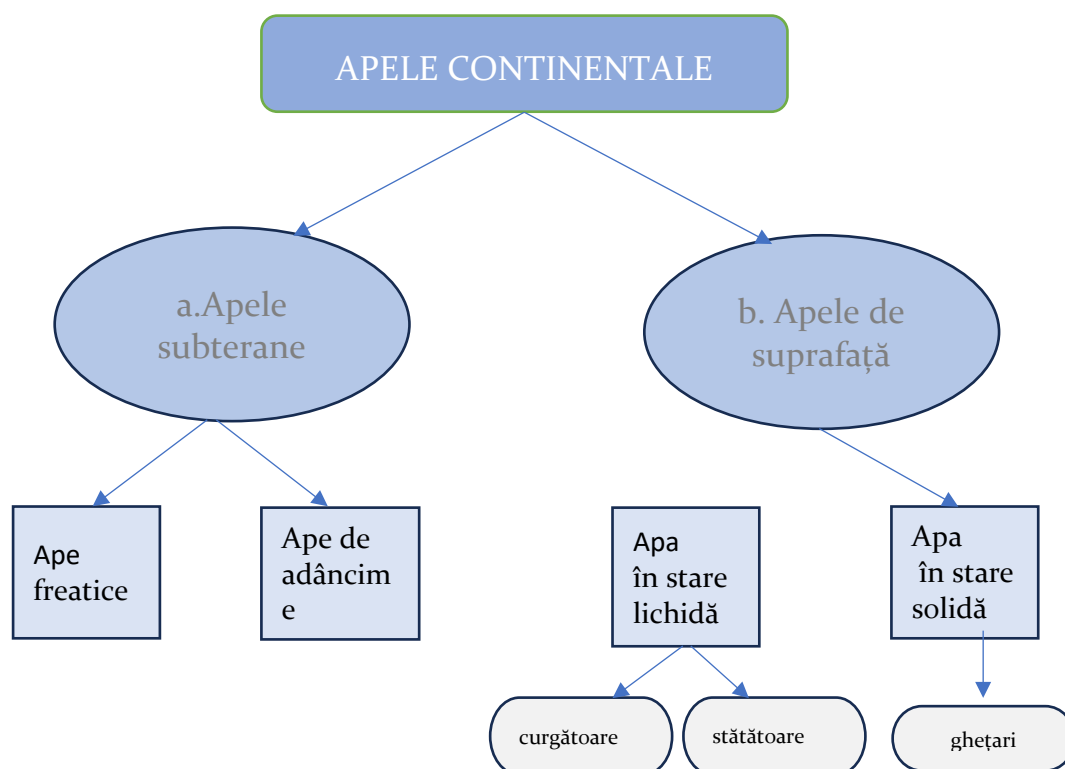

Fig. 2- Exemplu de organizator grafic tip "arbore"

Diagrama Venn simplă a fost folosită în activități pentru a reprezenta vizual asemănările și diferențele dintre două subiecte, astfel încât elevii să își consolideze cunoștințe despre cele două subiecte. Similitudinile dintre cele două subiecte sunt reprezentate în porțiunile care se intersectează ale cercurilor, în timp ce diferențele sunt reprezentate în porțiunile care nu se intersectează ale cercurilor.

Scrieți cel puțin 2 deosebiri și 1 asemănare între celula procariotă și celula eucariotă

CELULA PROCARIOTĂ

CELULA EUCARIOTĂ

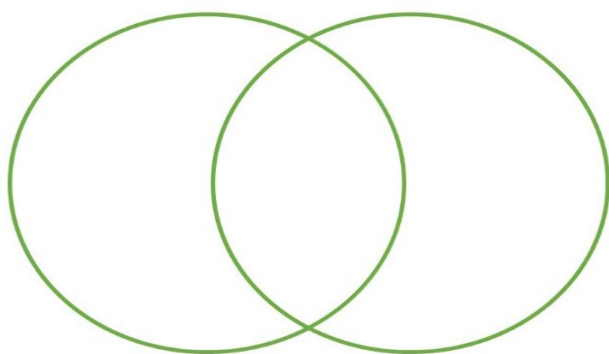

Fig 3 -Exemplu de organizator grafic tip "Diarama Venn"

Organizatori grafici tip proces/ cronologie este un tip de organizator grafic care reprezintă vizual evenimente specifice într-un format liniar, redate în ordine cronologică, facilitând înțelegerea unui proces. Prezentarea evenimentelor într-o manieră liniară, permite observarea progresului, dezvoltărilor sau schimbărilor care au avut loc de-a lungul timpului într-un anumit domeniu.

Componentele hidrografice ale unui râu:

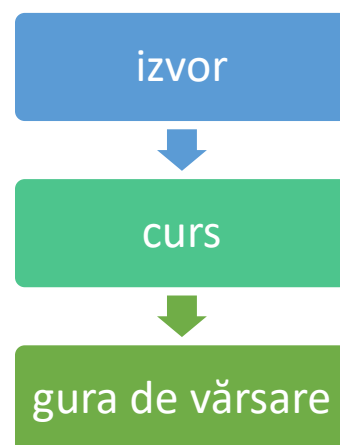

Fig. 4- Exemplu de organizator grafic tip proces/ cronologie

Harta textului cuprinde elemente care ajută la înțelegerea și aprofundarea conținutului textului literar. Harta cuprinde mai multe casete, fiecare cu câte o cerință: precizarea titlului precizarea autorului; identificarea personajelor textului, informații despre timpul și locul acțiunii, precizarea fragmentului preferat și a învățaturii desprinse din text. Harta textului: Fram, ursul polar

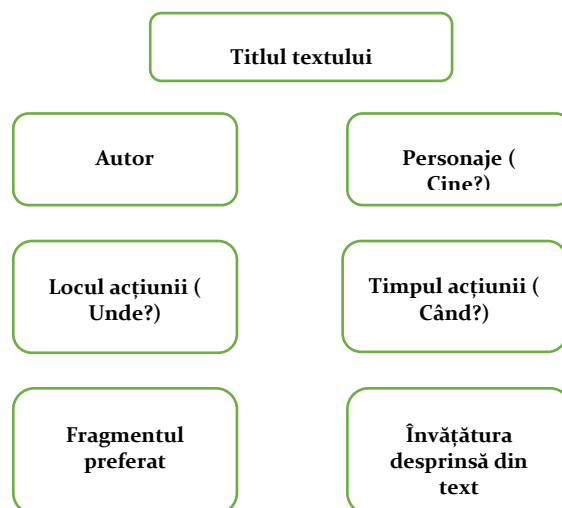

Fig -5- Exemplu de organizator grafic tip "harta textului"

Procedura de lucru

Evaluarea nivelului de dezvoltare a comunicării verbale și scrise utilizând scala Webster, probele de evaluare a

vocabularului, teste de evaluare inițială elaborate în cadrul disciplinei terapie educațională complexă și integrată

Evaluarea inițială a participanților la studiu s-a realizat cu ajutorul Scalei Webster, domeniul Comunicarea, subdomeniile cu subdomeniile comunicare funcțională (FUN), interacțiuni- strategii pre-verbale de comunicare (INT), limbaj receptiv (REC), limbaj expresiv (EXP) și claritatea limbajului (CLA), dactilarea (DAC) și limbaj gestual/semne (SMN). De asemenea, a fost elaborat un test inițial pentru evaluarea nivelului de receptare a unui mesaj scris, și a nivelului de exprimare, redare de mesaje în diverse situații de comunicare.

Selectarea domeniilor de intervenție și a temelor din cadrul ariei curriculare Terapie educațională complexă și integrată care vor fi utilizate în cadrul studiului.: Stimulare cognitivă și Socializare. Selectarea tipului de organizatori grafici vor fi utilizați în cadrul studiului potriviți domeniilor de intervenție și temelor selectate. Organizatorii grafici utilizați în cadrul cercetării au fost selectați în funcție de mai multe variabile: tipul lecției, etapa din lecție în care au fost utilizați, conținutul lecției și particularitățile grupului de elevi participanți la cercetare. Organizatorii grafici utilizați pe parcursul cercetării au fost prezentați detaliat în subcapitolul

instrumente și materiale utilizate. Proiectarea și desfășurarea activităților terapeutice în cadrul cărora se utilizează strategii didactice bazate pe organizatori grafici. Programul s-a derulat pe parcursul a 3 module din anul școlar 2023-2024, respectiv pe durata a 20 de săptămâni. Evaluarea eficacității programului de intervenție propus prin evaluarea de dezvoltare a comunicării verbale competențele de comunicare verbală: comprehensiunea, dezvoltarea vocabularului, a limbajului receptiv, a limbajului expresiv și a limbajului funcțional. Evaluarea finală a participanților la studiu s-a realizat cu ajutorul Scalei Webster. De asemenea, a fost utilizat un test sumativ construit pe tiparul testului de evaluare inițială.

Prezentarea și interpretarea rezultatelor

Lotul de participanți a fost investigat inițial cu scala Webster, domeniul Comunicarea pentru stabilirea nivelului de dezvoltare a limbajului și a comunicării. Culegerea datelor s-a realizat pe baza observațiilor directe asupra comportamentului verbal și nonverbal al elevilor în diverse contexte ale activităților educative. Au fost luate în considerare următoarele subdomenii ale domeniului „comunicare”: comunicare funcțională (FUN), interacțiuni (INT), limbaj receptiv (REC), limbaj expresiv (EXP), limbajul dactil (CLA), limbajul semnelor (SMN).

Tab. 1 -Nivele de dezvoltare a comunicării la lotul de participanți investigați cu Scala Webster (evaluare inițială)

Nr	Numele și prenumele	FUN	Nivel	INT	Nivel	REC	Nivel	EXP	Nivel	DAC	Nivel	SMN	Nivel
1	B.E.	29	1	21	2	42	2	15	2	10	2	31	3
2	F.D.	28	1	22	2	42	2	15	2	10	2	31	3

3	Fi.D.	36	2	26	3	52	3	27	3	15	2	34	3
4	G.E.	36	2	26	3	52	3	27	3	14	2	34	3
5	L.B.	41	4	28	4	52	4	33	4	15	2	34	3
6	M.M.	33	1	24	2	48	3	25	3	10	2	32	3
7	P.A.	35	2	25	2	48	3	26	3	15	2	34	3
8	V.T.	33	1	23	2	49	3	22	3	13	2	34	3

Din tabel reiese heterogenitatea nivelelor de dezvoltare a comunicării în cadrul lotului investigat, dispersia rezultatelor fiind foarte mare, variind de la nivelul 1 la nivelul 4 în subdomeniile investigate care vizează dezvoltarea limbajului verbal. O distribuție omogenă se observă la rezultatele obținute la subdomeniile dactilare și limbaj gestual/semne.

Evaluarea nivelului de receptare a unui mesaj și de exprimare a unor mesaje s-a realizat prin utilizarea testului de evaluare inițială.

Tabel 2-Rezultate obținute de participanți la testul de evaluare inițială

Nr.	Numele și prenumele	I	II	III	IV	V	VI
1	B.E.	2	1	0	0	0	0
2	F.D.	5	2	0	0	0	0
3	Fi.D.	8	5	4	4	3,5	0,5
4	G.E.	7	5	3	4	1	0
5	L.B.	5	5	4	4	2,5	0,5
6	M.M.	2	1	0	0	0	0
7	P.A.	6	2	1	2	1	0
8	V.T.	6	4	5	4	0,5	0,5

Rezultatele obținute de către elevi la testul de evaluare inițială relevă un nivel redus de comprehensiune a textului, de receptare a unui mesaj scris, precum și competențe reduse de exprimare verbală, atât în ceea ce privește capacitatea de formulare a unui răspuns la întrebări pe baza unui text, cea de alcătuire de propoziții cu cuvinte date, precum și cea de exprimare a opiniei pe baza unui text

citit. Menționăm faptul că textul suport oferit elevilor în testul inițial a fost prezentat și în limba semnelor.

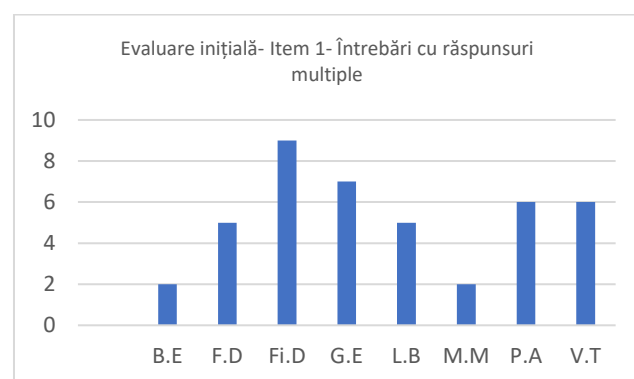

Fig. 7- Evaluare inițială- Item 1-

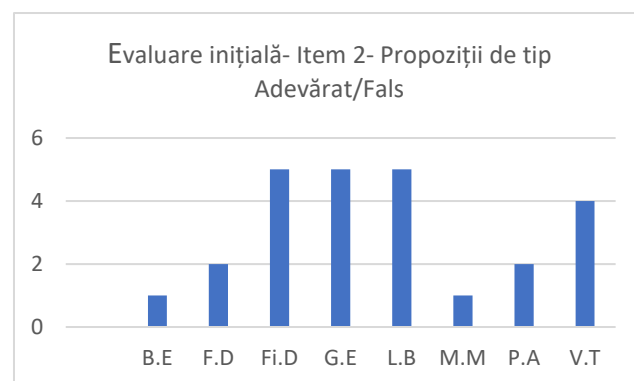

Fig. 8- Evaluare inițială- Item 2-

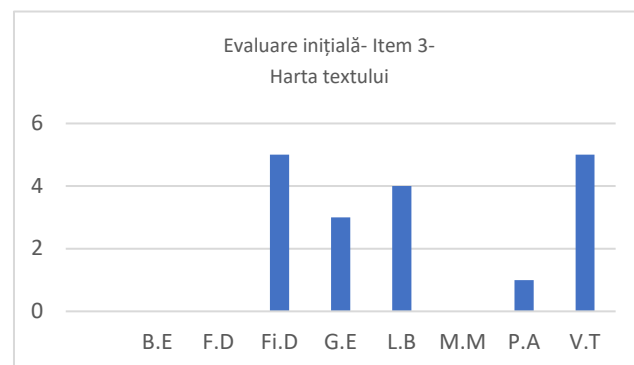

Fig. 9- Evaluare inițială- Item 3-

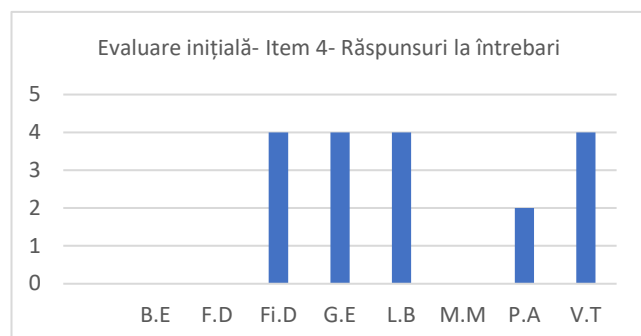

Fig. 10- Evaluare inițială- Item 4-

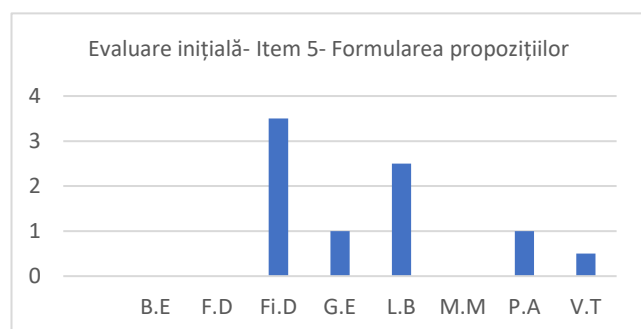

Fig. 11- Evaluare inițială- Item 5-

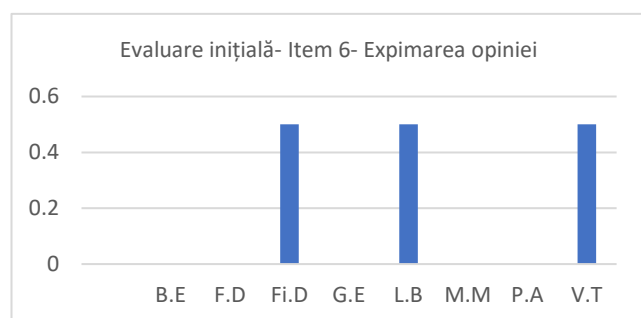

Fig. 12- Evaluare inițială- Item 6-

Analiza rezultatelor obținute de către elevii participanți la testul de evaluare inițială denotă un nivel redus al competențelor verbale ale tuturor elevilor. Deși textul a fost prezentat și în limba semnelor pentru a se asigura accesibilizarea conținutului, se remarcă faptul că niciun elev nu obține punctaj maxim la niciun item evaluat. Toți elevii obțin rezultate mai bune la primii doi itemi: întrebările cu răspunsuri multiple și identificarea propozițiilor adevărate sau false deoarece pentru a răspunde la unii

dintre acești itemi, elevii găsesc informațiile în textul suport. Elevii întâmpină dificultăți în selectarea informațiilor necesare pentru completarea organizatorului grafic de tip harta textului, 3 dintre participanți nu reușesc să completeze niciun câmp din organizatorul grafic, ceilalți 5 participanți completând doar parțial harta textului. Toți elevii întâmpină dificultăți la formularea răspunsurilor la întrebări pe baza textului, 3 elevi nu formulează niciun răspuns, ceilalți 5 elevi formulând răspunsuri în proporție de 20%, respectiv 40% din întrebări. Majoritatea elevilor care au formulat răspunsuri la întrebări au obținut doar punctaje parțiale întrucât propozițiile erau formulate fie incorect sau incomplet, fie prezentau multe greșeli de topică, dezacorduri. Alcătuirea propozițiilor cu cuvinte din textul suport este dificil de realizat de către elevii din lotul de participanți, 3 elevi nu formulează propoziții, ceilalți 5 elevi obțin rezultate modeste cu punctaje cuprinse între 0,5 și 3,5 puncte din cele 6 puncte acordate pentru acest item. Majoritatea elevilor au formulat propoziții incomplete, incorecte atât din punct de vedere al conținutului, cât și din punct de vedere gramatical. Din cei 8 elevi participați la cercetare, doar 3 elevi au încercat să-și exprime opinia cu privire la textul citit, însă răspunsurile oferite au fost incomplete.

Rezultatele prezentate la cele două probe de evaluare (Scala Wester și testul inițial) indică un nivel scăzut al competențelor de comunicare, deși elevii prezintă competențe bune și foarte bune de comunicare în limba semnelor și de utilizare a dactilemelor, acest nivel de

competențe nu se reflectă și în nivelul de dezvoltare a limbajului verbal scris.

Prin urmare, pe parcursul anului școlar 2023-2024, în prezentarea conținuturilor de la disciplinele Stimulare cognitivă și Socializare, au fost utilizați organizatorii grafici cu scopul de a sprijini elevii să înțeleagă conținuturile, să vizualizeze și să structureze ideile, să organizeze, să ilustreze și să comunice ideile prezentate. În acest mod, s-a urmărit dezvoltarea limbajului verbal receptiv și expresiv, dezvoltarea limbajului funcțional și a interacțiunilor verbale.

Evaluarea beneficiului utilizării organizatorilor grafici în prezentarea și înțelegerea conținuturilor specifice disciplinelor Stimulare cognitivă și

Socializare s-a realizat la sfârșitul anului școlar prin evaluarea cu scala Webster și aplicarea unui test sumativ similar testului de evaluare inițială.

Din analiza rezultatelor se remarcă o îmbunătățire a tuturor subdomeniilor comunicării evaluate: limbaj funcțional, interacțiuni, limbaj receptiv, limbaj expresiv. Pentru a analiza eficiența utilizării organizatorilor grafici în dezvoltarea competențelor de comunicare verbală, respectiv a comunicării funcționale, a interacțiunilor verbale, a limbajului receptiv și a limbajului expresiv, s-a realizat o analiză comparativă a rezultatelor obținute la evaluarea inițială și la evaluarea finală de către fiecare elev.

Tab.3- Nivele de dezvoltare a comunicării la lotul de participanți investigați cu Scala Webster (evaluare inițială și evaluare finală)

Nr	Numele și prenumele	FUN Ev. I	FUN Ev. F	INT Ev.i	INT Ev.f	REC Ev. I	REC Ev. F	EXP Ev. I	EXP Ev. F	DAC Ev. I	DAC Ev. F	SMN Ev. I	SMN Ev. F
1	B.E.	29	29	21	24	42	43	15	19	10	11	31	31
2	F.D.	28	33	22	24	42	45	15	19	10	11	31	31
3	Fi.D.	36	39	26	27	51	54	27	33	15	15	34	34
4	G.E.	36	37	26	27	52	53	27	31	14	15	34	34
5	L.B.	41	44	28	30	52	55	33	35	15	15	34	34
6	M.M.	33	35	24	25	48	49	25	27	10	11	32	33
7	P.A.	35	39	25	27	48	52	26	33	15	15	34	34
8	V.T.	33	35	23	24	49	51	22	26	13	14	34	34

Rezultatele obținute de către elevi pentru fiecare subdomeniu evaluat

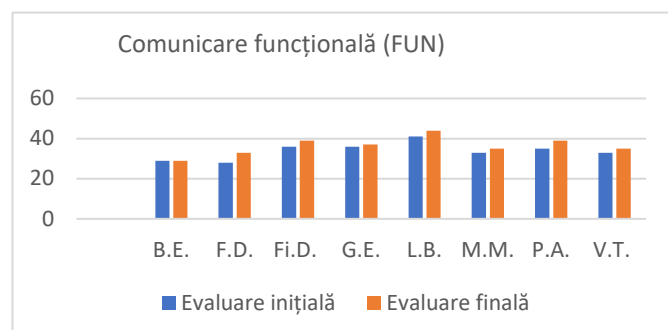

Fig. 13- Comunicarea funcțională

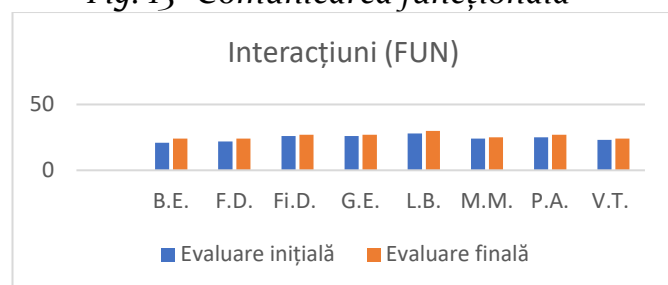

Fig. 14- Interacțiuni

Pentru a evalua eficacitatea organizatorilor grafici în îmbunătățirea comprehensiunii, respectiv în dezvoltarea competențelor de receptare a unui mesaj scris și a competențelor de exprimare, de redare de mesaje în diverse situații de comunicare, s-a utilizat un test de evaluare sumativă, similar testului de evaluare inițială. Rezultatele obținute la testul de evaluare sumativă relevă o îmbunătățire a acestora la majoritatea elevilor, atât în ceea ce privește

comprehensiunea textului, receptarea unui mesaj scris, precum și exprimarea verbală, atât în ceea ce privește capacitatea de formulare a unui răspuns la întrebări pe baza unui text, cea de alcătuire de propoziții cu cuvinte date, precum și cea de exprimare a opiniei pe baza unui text citit. Menționăm faptul că textul suport oferit elevilor în testul sumativ a fost prezentat și în limba semnelor

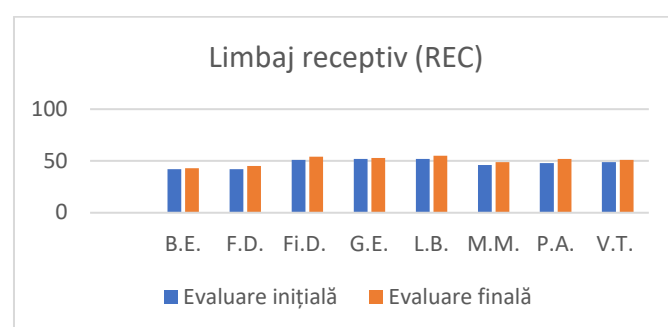

Fig. 15- limbaj receptiv

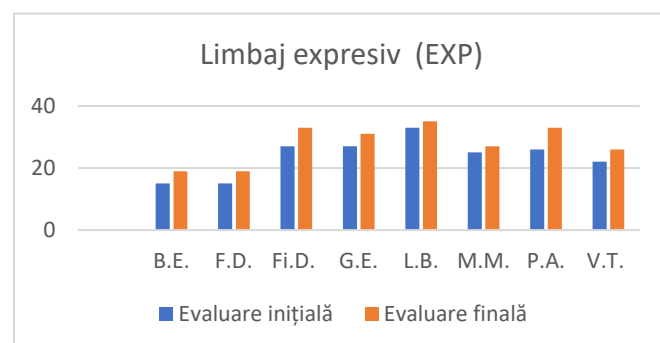

Fig. 16- Limbaj expresiv

Tab.4 Date comparative: evaluare inițială – evaluare finală

Nr.	Numele și prenumele	Puntaj obținut pe fiecare item											
		Ev.i.	Ev.f	Ev.i.	Ev.f	Ev.i.	Ev.f	Ev.i.	Ev.f	Ev.i.	Ev.f	Ev.i.	Ev. F
		Itemul I		Itemul II		Itemul III		Itemul IV		Itemul V		Itemul VI	
1	B.E.	2	4	1	3	0	2	0	1	0	0	0	0
2	F.D.	5	6	2	3	0	3	0	3	0	0	0	0
3	Fi.D.	8	10	5	6	4	6	4	7,5	3,5	5	0,5	1
4	G.E.	7	9	5	6	3	5	4	7	1	2,5	0	0,5
5	L.B.	5	9	5	6	4	6	4	8	2,5	5	0,5	1
6	M.M.	2	3	1	3	0	2	0	1	0	0	0	0
7	P.A.	6	8	2	5	1	6	2	7,5	1	3,5	0	0,5
8	V.T.	6	8	4	5	5	5	4	5,5	0,5	1,5	0,5	1

Rezultatele obținute de către elevi pe fiecare tip de item sunt prezentate în figurile următoare.

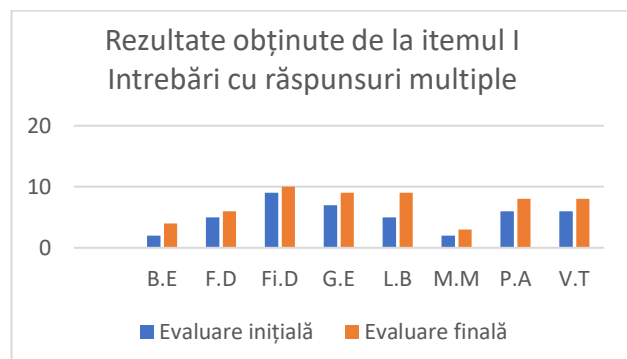

Fig. 17- Rezultate obținute de la itemul I

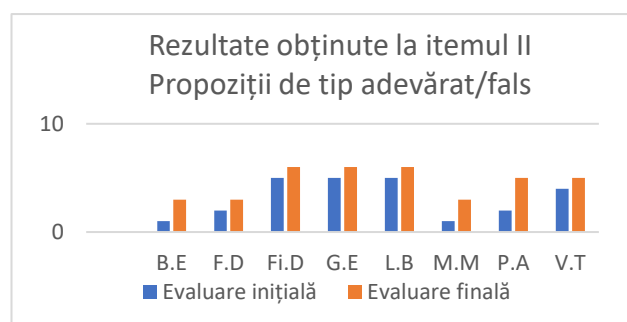

Fig. 18- Rezultate obținute de la itemul II

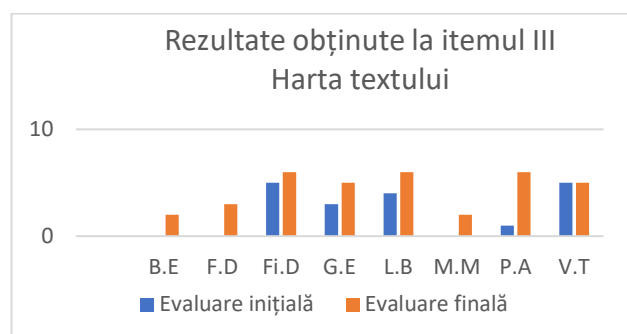

Fig. 19- Rezultate obținute de la itemul III

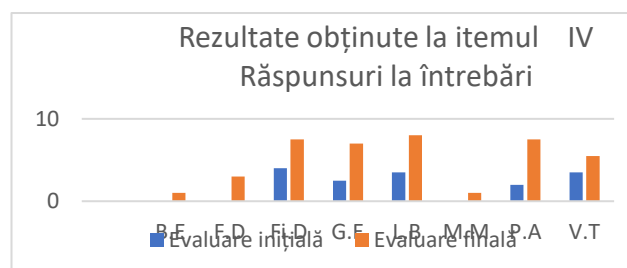

Fig. 20- Rezultate obținute de la itemul IV

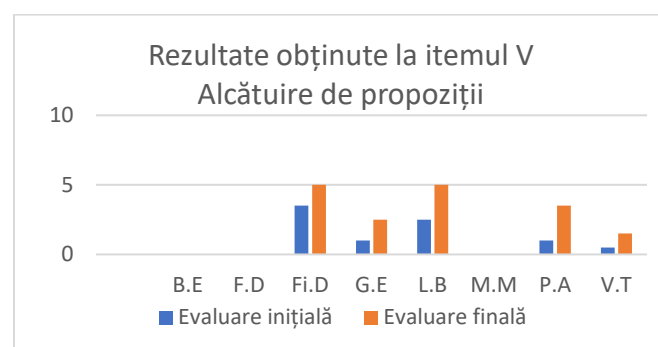

Fig. 21- Rezultate obținute de la itemul V

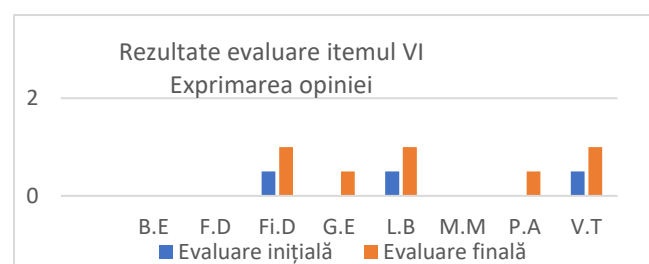

Fig. 21- Rezultate obținute de la itemul VI

Analiza rezultatelor comparative obținute de către elevii participanți la testul de evaluare inițială și la testul de evaluare finală evidențiază progrese înregistrate de către elevi, în special la itemii de care evaluarea receptarea mesajului scris.

Toți elevii obțin rezultate mai bune la primii doi itemi: întrebările cu răspunsuri multiple și identificarea propozițiilor adevărate sau false. La primul item, un elev obține punctaj maxim, doar doi elevi rezolvă corect mai puțin de 50 % dintre itemi. La itemul de identificare a propozițiilor adevărate sau false, 3 elevi obțin punctaj maxim, doi elevi rezolvă corect peste 80% din itemi, iar trei elevi rezolvă corect doar 50% din itemi. Se remarcă o îmbunătățire a competențelor de receptare a limbajului verbal scris ca urmare a utilizării organizatorilor grafici în activitățile de Stimulare cognitivă și de Socializare.

De asemenea, se poate observa o îmbunătățire a rezultatelor elevilor în ceea

ce privește selectarea informațiilor necesare pentru completarea organizatorului grafic de tip harta textului, toți participanții reușesc să completeze parțial organizatorul grafic, 2 dintre elevi completând corect harta textului în proporție de 83%, trei dintre elevi în proporție de 70%, trei dintre elevi obținând scoruri sub 50%.

Toți elevii și-au îmbunătățit rezultatele la itemul de formulare a răspunsurilor la întrebări pe baza textului, însă niciun elev nu obține punctaj maxim. Majoritatea elevilor au obținut punctaje parțiale la fiecare din cei 10 itemi, întrucât propozițiile erau formulate fie incorect sau incomplet, fie prezentau multe greșeli de topică, dezacorduri.

La itemul de alcătuire a propozițiilor cu cuvinte din textul suport, elevii participanți întâmpină dificultăți, 3 elevi nu formulează propoziții, ceilalți 5 elevi obțin rezultate modeste cu punctaje cuprinse între 1,5 și 5 puncte din cele 6 puncte acordate pentru acest item. Majoritatea elevilor au formulat propoziții incomplete, incorecte atât din punct de vedere al conținutului, cât și din punct de vedere gramatical.

Din cei 8 elevi participați la cercetare, doar 5 elevi au încercat să-și exprime opinia la testul final cu privire la textul citit, trei dintre elevi au oferit răspunsuri corecte și complete, doi dintre elevi oferind răspunsuri incomplete, cu greșeli gramaticale.

Concluzii

Rezultatele obținute în urma aplicării programului propus pe o perioadă de un an școlar confirmă cele două ipoteze specifice stabilite întrucât elevii

participanți au înregistrat progrese la toate subdomeniile comunicării verbale evaluate: limbaj funcțional, interacțiuni verbale, limbaj receptiv, limbaj expresiv și și-au îmbunătățit competențele de receptare a unui mesaj scris și cele de exprimare, de redare de mesaje în diverse situații de comunicare. Verificarea ipotezelor specifice demonstrează eficiența organizatorilor grafici utilizați, însă nu face ca problemele referitoare la validarea științifică a acestui tip intervenție să fie rezolvate. Metodele de predare interactive bazate pe organizatori grafici contribuie la îmbunătățirea competențelor de comunicare și interrelaționare, prin accesibilizarea conținuturilor care facilitează înțelegerea mesajelor, însă materialul verbal trebuie adaptat continuu la nivelul dezvoltării limbajului verbal al elevilor.

Rezultatele obținute de fiecare dintre participanți sunt diferite, la majoritatea participanților se observă un progres în dezvoltarea limbajului și a comunicării, fie la nivelul tuturor abilităților evaluate, fie doar la unele dintre acestea. Se remarcă însă diferențe importante între participanții la cercetare, acolo unde nivelul de dezvoltarea a limbajului este mai scăzut, capacitatea de receptare a mesajului este mai diminuată, chiar dacă textul suport a fost prezentat și în limba semnelor.

Rezultatele constatate reprezintă o premisă pentru cercetarea efectului utilizării acestui tip de abordare didactică pe un eșantion mai larg și pentru mai multe arii curriculare, valorificând posibilitatea de a accesibiliza conținuturile nu doar prin transmiterea acestora prin intermediul limbii semnelor,

ci și prin oferirea unui cadru vizual în organizarea acestora.

Confirmarea ipotezei cercetării, precum și evoluția pozitivă a tuturor participanților la această cercetare denotă utilitatea programului propus în această lucrare. Se recomandă utilizarea organizatorilor grafici în toate activitățile specifice ariei curriculare Tereapie educațională complexă și integrată, în vederea consolidării competențelor dobândite, a dezvoltării limbajului și comunicării verbale.

Bibliografie

Popa, M., (2001). Comunicare și personalitate la deficientul de auz, Ed. HUMANITAS, București.

Maria Anca (2001). Psihologia deficiențelor de auz, București.

Gregory, S., Mogofard, K., (1981). Early language development in deaf children, In Woll, B. Kyle, Perspectives on British sign language and deafness London, Crom-Helm.

Bodea Hațegan, C. (2015). Dizabilitățile auditive, în Roșan, A. (coord.). Psihopedagogie specială. Modele de Evaluare și intervenție, Editura Polirom, Iași.

Gherguț (2013) Sinteze de PSIHOPEdagogIE SPECIALĂ Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice, Ediția a III-a, Polirom.

Barbu, F. (2010). Limbajul gestual. Comunicare și interpretare. Iași, Romania: Lumen.
https://editura.edituralumen.ro/wp-content/uploads/2019/06/barbu_limba_j_preview.pdf

Tufar I. (2023). Limba semnelor: de la elementele de taxonomie la aspecte practice ale limbii semnelor române , RRTTLC.

https://www.rttlc.ro/wp-content/uploads/2023/10/07_Tufar_Ioana.pdf

<https://www.rttlc.ro/2023/03/31/09-1-07/>

Barbu, F. (2006) Surditate și comunicare, Editura Nelmaco, București

Fischer, S. (2015). Sign languages in their Historical Context

https://www.researchgate.net/publication/n/264741714_Sign_languages_in_their_Historical_Context

Neacșu I.,(2015). Metode și tehnici de învățare eficientă. Iași: Editura Polirom.

Tufar, I. (2012) Aspecte psiholingvistice ale comunicării prin limbajul semnelor gestuale în cazul persoanelor cu surdocecitate, rezumat teza de doctorat, Universitatea Babeș-Bolyai, ClujNapoca.

Șerban, I. (2013) Rolul comunicării totale în optimizarea predării-învățării la elevii cu deficiență de auz, rezumat teza de doctorat, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj- Napoca

Vernon, M., Andrews, J. (1990). The Psychology of Deafness: Understanding Deaf and Hard of Hearing People, Longman, New York.

Cerghit, I. (2006). Metode de învățământ, Ediția a IV- a revăzută și adăugită, București, România: Polirom

https://fliphtml5.com/vgki/xnqq/basic/#google_vignette

Buică C. B. (2012). Psihopedagogia deficienței de auz - didactica psihopedagogiei deficienților de auz, Universitatea din București, Facultatea de Psihologie și Științele Educației.

<https://ro.scribd.com/document/462128506/Didactica-Deficientei-de-Auz>

Nastas S., Pisău A., Hîncu I., Sîrbu M. (2018). Ghid metodologic: Instrumente de implementare a tehnologiilor în învățământul general

https://ise.upsc.md/uploads/files/1548841870_nastas.pdf

Loots G, Devisé I, Jacquet W. (2005) The impact of visual communication on the intersubjective development of early parent-child interaction with 18- and 24- month-old deaf toddlers. J Deaf Stud Deaf Educ. 2005.

<https://doi.org/10.1093/deafed/enio36>.

Mitran-Duțu L., Vasilache C., Vasilache F., Raus G., Avădăni M., Suceveanu B., Vasiliu C., Răducescu D., Sârbulețu T.(2023) Culegere de teste Concursul Național pentru Elevii cu Deficiențe de Auz, Ediția a XI -a, Iași. Ministerul Educației (2021). Programa școlară pentru aria curriculară TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI INTEGRATĂ, Învățământ special Clasa a V-a – Clasa a VIII-a, Dizabilități auditive, București.

^{1.} Profesor educator, Liceul Tehnologic Special pentru Deficienți de Auz Cluj-Napoca - Camelia Neagu.

E-mail: camelianeneagu41@yahoo.com